

Джек ЛОНДОН

СМОК БЕЛЛЮ

*Переклад з англійської
Марії ЛИСИЧЕНКО*

Київ
“ЗНАННЯ”

I. Смак ведмежого м'яса

Спочатку він був Крістофером Беллю. Згодом, коли вчився у коледжі, став Крістом Беллю. Пізніше богема Сан-Франциско назвала його Кітом Беллю. І врешті-решт ніхто не знав його під іншим іменем, як Смок Беллю. Ця історія еволюції його імені є історією його власної еволюції. Нічого б цього не трапилося, якби він не мав матері, яка безмежно його любила, і суворого, залізної вдачі дядька та якби не одержав листа від Джилета Беламі.

“Допіру я переглянув число “Хвилі”, — писав Джилет з Парижа. — Звичайно, О’Хара досягне з нею успіху. Але дечого бракує. (Далі йшли подробиці, які стосувалися удосконалення новонародженого тижневика.) Підди та побалакай з ним. Тільки так, ніби це ти сам від себе. Не треба, щоби він знав, що це моя думка. Бо як дізнається, то схоче, аби я був його паризьким кореспондентом. А я не можу, бо одержую готівку за свою писанину в товстих журналах. Передусім не забудь зробити йому нагінку за того дурня, який веде рубрику критики музики та мистецтва. Між іншим, Сан-Франциско мало завжди свою власну, своєрідну літературу, але не тепер. Скажи О’Харі, хай будь-що знайде якогось писаку, кот-

рий регулярно даватиме йому жвавi дописи та поверне минулу славу i колорит Сан-Франциско”.

Кiт Беллю вiдвiдав редакцiю “Хвилi” i сумлiнно виконав доручення. О’Хара уважно вислухав. О’Хара сперечався. О’Хара погодився. О’Хара вигнав дурня, який писав критику. Далi О’Хара взявся за Кiта, i з Кiтом трапилося те, чого так боявся Джилет у далекому Парижi. Коли О’Хара чого-небудь домагався, нiхто з приятелiв не мiг йому вiдмовити. Він був лагiдно i непереможно наполегливий. Перш нiж Кiт Беллю вирвався з редакцiї, він зробився сiввидавцем, згодився писати щотижня кiлька стовпцiв рецензiй, поки не знайдуть пристойного сiвробiтника, та зобов’язався постачати щотижня оповiдання по десять тисяч слiв з життя Сан-Франциско, — i все це задурно.

— “Хвиля” ще не може платити, — пояснив О’Хара i додав, що тiльки одна людина в Сан-Франциско здатна писати цю серiю i ця людина — Кiт Беллю.

— Який же я дурень! — бурмотiв потiм Кiт, спускаючись вузькими сходами.

З цього почалося його гарування на О’Хару i на ненажерливи шпальти “Хвилi”. Тиждень за тижнем висиджував він у конторi, витримував наскоки кредиторiв, лаявся з працівниками типографiї та видавав двадцять п’ять тисяч слiв в усiх галузях, i це щотижня. Чекати на полегшення було марно. “Хвиля” мала надто великi амбiцiї. Тижневик не мiг обiйтися без iлюстрацiй, а витрати на них були величезнi. Грошей не вистачало нi на те, щоб заплатити Кiтовi Беллю, нi на те, щоб розширити штат сiвробiтників.

— Ось що значить бути добрим хлопцем, — пробубонiв одного дня Кiт.

— Дяка Богови за добрих хлопцiв, коли так! — зi сльозами на очах скрикнув О’Хара, тиснувши Кiтовi

руку. — Ви мій рятівник, Кіте! Ще трохи, друже, і все налагодиться.

— Не вірю, — жалібно відповів Кіт. — Я добре бачу свою долю. Я приречений стирчати тут повіки.

Минуло трохи часу, і Кітові здалося, що він знайшов спосіб визволитися. Одного разу, в присутності О'Хари, він, ніби ненароком, налетів на стілець. Трохи згодом він повалився на стіл і судомним рухом перекинув слоїк клею.

— Пізно лягли? — запитав О'Хара.

Кіт доторкнувся руками до очей і, перш ніж відповісти, розгублено роззирнувся навкруги.

— Ні, не те. Щось з очима. Вони, здається, відмовляються служити мені. Оце й усе.

Кілька днів поспіль він спотикався і налітав на меблі, але серце О'Хари не м'якшало.

— Знаєте, що я вам пораджу, Кіте? — сказав він одного дня. — Відвідайте окуліста. Є тут один лікар Гесдеп. Він дуже добрий фахівець. І це не буде вам нічого коштувати, ми надрукуємо його оголошення. Я сам з ним побалакаю.

Вірний своєму слову, він вирядив Кіта до окуліста.

— Абсолютно здорові очі, — сказав лікар після ретельного огляду. — Справді, у вас чудові очі — одна пара на мільйон.

— Тільки не кажіть цього О'Харі, — попрохав Кіт. — І випишіть мені чорні окуляри.

Наслідком цього було лиш те, що О'Хара почав співчувати йому і з запалом розповідати про ті часи, коли "Хвиля" стане на ноги.

На щастя, Кіт Беллю мав власні кошти. Порівняно скромні, але їх вистачало на те, щоб бути членом кількох клубів та утримувати студію в Латинському кварталі. Щоправда, відтоді, як він став помічником

О'Хари, його витрати значно скоротилися. Йому стало ніколи витратити гроші. Він більше не заглядав до студії, не пригощав місцеву богему славетними вечереми. Але він ніколи й не мав тепер грошей, бо тижневик забирив їх дочиста, спустошуючи не тільки його мозок, але й кишеню. Час від часу ілюстратори відмовлялися ілюструвати, набирачі відмовлялися набирати текст, а розсильні — виконувати свої обов'язки. В такі хвилини О'Хара тільки поглядав на Кіта, і той усе сплачував.

Коли пароплав "Ексельсіор" прибув з Аляски і привіз новини про Клондайкську золоту лихоманку, що звели з глузду всю країну, Кіт зробив цілком легковажну пропозицію.

— Слухайте, О'Харо, — сказав він. — Золота лихоманка буде наростати. Повернуться дні сорок дев'ятого року. А що, як я гайну туди, по матеріал для "Хвилі"? Я поїду за власний рахунок.

О'Хара похитав головою.

— Не зможе редакція обійтися без Вас, Кіте. До речі, не минуло й години, як я бачив Джексона. Він завтра вирушає на Клондайк і погодився надсилати нам щотижня дописи та світлини. Я не відпускав його, поки він не пообіцяв. А найкраще те, що нам це нічого не коштуватиме.

Того самого дня Кіт ще раз почув про Клондайк, коли забіг до клубу і в бібліотеці зустрів свого дядька.

— Здорові були, дядю! — привітався Кіт, падаючи в шкіряне крісло та простягаючи ноги. — Сідайте, будьте ласкаві!

Він замовив коктейль, а дядько задовольнився місцевим водянистим червоним вином, яке зазвичай пив. Він глянув з гнівливим докором на коктейль і в обличчя небожа. Кіт зрозумів, що зараз його будуть картати.

— У мене є якась хвилина, — сповістив він хапливо. — Я збираюся в галерею Еллері на виставку Кіза, про яку мушу написати хоча б півшпальти!

— Що з тобою? — запитав дядько. — Якийсь ти блідий. Страх, та й годі!

Кіт у відповідь тільки застогнав.

— Я матиму приємність ховати тебе. Я це бачу.

Кіт сумно похитав головою.

— Але не на поживу хробакам. Краще спалить тіло.

Джон Беллю був представником старого, суворого й загартованого покоління, яке ще в п'ятдесятих роках на волах перетнуло прерії. Ці успадковані витривалість та мужність з дитинства ще й загартовувались упокоренням нових земель.

— Ти не живеш, як слід. Мені соромно за тебе.

— Розгульне життя, чи не так? — Кіт посміхнувся.

Старий чоловік низав плечима.

— Не печіть мене так очима, дядьку. Я хотів би, щоб це було від веселого життя. Але забув, що таке веселощі — у мене немає часу.

— Що ж тоді?

— Праця над силу.

Джон Беллю зневажливо пирхнув.

— І чесна?

Він знов засміявся.

— Люди — це продукт свого оточення, — проголосив Кіт, показуючи на дядькову склянку. — Ваша веселість рідка й гірка, як і ваше питво.

— Праця над силу, — глузував той. — Ти за життя своє ніколи й цента не заробив.

— Б'юсь об заклад, що заробив. Але ніколи не одержував належної плати. Я заробляю п'ять сотень на тиждень саме тепер і працюю за чотирьох.

— Картини, які ніколи ніхто не купить? Чи може ще якась нікчемна робота такого гатунку. Умієш плавати?

— Колись умів.

— А триматися в сідлі?

— І це доводилося!

Джон Беллю з огидою чмихнув.

— Я радий, що твій батько в могилі й не бачить тебе в усій неславі твого занепаду, — сказав він. — Твій батько був що не цаль¹ — то справжній чоловік. Ти розумієш це? Чоловік, а не баба. Переконаний, він би вибив з тебе всі ці музичні й артистичні дурощі.

— Що поробиш, це дні виродження, — зітхнув Кіт.

— Я б ще зрозумів, — розпалювався все більше дядько, — якби тобі велося в цьому. З цим ще можна було б миритися. Але ти за все своє життя й цента не заробив, не зробив хоч найменшої, гідної чоловіка роботи.

— Гравюри, малюнки, віяла, — перераховував Кіт, протестуючи.

— Ти невдаха і ялозник². Які картини ти намалював? Поганенькі акварелі та жахливі афіші! Жодного разу нічого не виставив, навіть тут, у Сан-Франциско.

— Одна моя картина висить в залі цього клубу.

— Мазанина. А музика? Твоя нерозумна матінка витратила сотні на твоє навчання. Але нічого путящого з тебе не вийшло. Ти не заробив навіть п'яти доларів, акомпануючи на концерті. Твої пісні? Безглузді дурнички, що їх ніколи не друкували, та й співають їх тільки поміж тої поганої богеми.

— Я надрукував книжку. Пригадуєте, збірку сонетів? — несміливо нагадав Кіт.

¹Цаль (заст.) — дюйм (міра довжини, становить 2,54 см). (Тут і далі — прим. ред.)

²Мазій, зневажл. про поганого художника.

— Скільки це тобі коштувало?
— Тільки дві сотні,
— Що ти ще зробив?
— Я поставив п'єсу в літньому театрі.
— Що ти одержав за неї?
— Славу.
— Але ж ти умів плавати, і тобі доводилося їздити
верхи! — Джон Беллю грюкнув склянкою об стіл. —
На що в світі ти здатний? Ти був добре розвинений
фізично. Проте в університеті навіть не грав у футбол.
Ти не займався веслуванням. Ти не...
— Я боксував та фехтував.
— Коли ти тренувався востаннє?
— Не дуже давно. І мене визнали за доброго знав-
ця. Тільки я був...
— Ну-ну, закінчуй!
— Невитриманий.
— Ти хочеш сказати, ледачий?
— Я б ніколи не вжив такого виразу.
— Мій батько, сер, а ваш дід, старий Ісаак Беллю
убив кулаком чоловіка, коли йому було шістдесят де-
в'ять років.
— Чоловікові?
— Ні, дідові, безсоромний ти блазню! Але ти не
вб'єш навіть москіта, коли тобі буде шістдесят дев'ять
років.
— Часи змінилися, дядечку! Тепер за убивство са-
джають до в'язниці.
— Твій батько проїхав верхи сто вісімдесят п'ять
миль без перепочинку і загнав трое коней.
— А якби він жив тепер, то міг би здолати всю цю
відстань у пульманівському вагоні, та ще й добре ви-
спатись.

ЗМІСТ

I. Смак ведмежого м'яса.....	3
II. М'ясо ведмедя.....	31
III. Похід на струмок Індіанки	60
IV. Малюк спить	86
V. Людина з другого берега	104
VI. Перегони за ділянку	127
VII. Історія маленького чоловіка	152
VIII. Як вішали Култуса Джорджа.....	174
IX. Виродок.....	195
X. Яечний переполох	221
XI. Виселок Тра-Лі.....	250
XII. Таємниця жіночої душі	282